

Regionstyrelsen

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034**Regionledningskontorets förslag till beslut**

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Finansdepartementet över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Finansdepartementet har genom remiss (Fi2025/01916) gett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Konkurrenskraftsfonden syftar till att öka EU:s konkurrenskraft genom att förenkla och förbättra tillgången till EU-finansiering, bland annat genom att slå samman 14 befintliga EU-program under ett gemensamt ramverk.

Region Stockholm stödjer inrättandet av den europeiska konkurrenskraftsfonden som ett betydelsefullt steg mot en mer samlad och strategisk EU-politik för innovation, industri och motståndskraft, samt välkomnar det tematiska fokuset på grön och digital omställning, hälsa, motståndskraft och säkerhet. Regionen ser dock risker med förslaget utformning, särskilt gällande styrningsmodellen som riskerar att bli toppstyrd och sakna förankring i reella behov på regional och lokal nivå samt i näringslivet. Det finns även farhågor om förslaget innebär en verklig förenkling för slutmottagare och en bättre samverkan med andra EU-initiativ.

Region Stockholms huvudsakliga ståndpunkter:

- Konkurrenskraftsfondens insatser bör omfatta hela innovationskedjan och inkludera offentliga aktörer, även regionala,

som drivande inom innovation.

- Kommissionen bör i styrning och genomförande av fonden inkludera aktörer från hela innovationskedjan så att insatserna går till reella behov.
- Konkurrenskraftsfonden bör samordnas med de nationella och regionala partnerskapsplanerna så att insatser blir kompletterande.
- Konkurrenskraftsfonden bör kopplas till strategierna för smart specialisering.
- Konkurrenskraftsfonden bör fokuseras på excellens, och lyfta drivande innovationsmotorer och regioner med branschledande industri i EU, inklusive storstadsregioner:
- Konkurrenskraftsfonden bör ha tydliga synergier med andra EU-instrument och förenklade processer för innovativa aktörer, särskilt små och medelstora företag.

Bakgrund

Finansdepartementet har genom remiss (Fi2025/01916) gett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Konkurrenskraftsfonden syftar till att öka EU:s konkurrenskraft genom att förenkla och förbättra tillgången till EU-finansiering, bland annat genom att slå samman 14 befintliga EU-program under ett gemensamt ramverk.

Konkurrenskraft är ett prioriterat område enligt Europeiska kommissionens politiska riktlinjer 2024–2029¹. Behov och åtgärder för ökad europeisk konkurrenskraft har lyfts i den så kallade Draghi-rapporten² om EU:s konkurrenskraft och Letta-rapporten³ om EU:s inre marknads framtid. Rapporterna lade grunden till Europeiska kommissionens strategiska ramverk för stärkt konkurrenskraft, Konkurrenskrafts-

¹ von der Leyen, U. Europas val – Politiska riktlinjer för nästa europeiska kommission 2024-2029, 18 juli 2024.

² Draghi, M. *Den europeiska konkurrenskraftens framtid*, 2024

³ Letta, E. *Mycket mer än en marknad*, 2024.

kompassen⁴, inom vilken förslaget till en framtida europeisk konkurrenskraftsfond aviserades.

Den 16 juli 2025 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om inrättande av en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för Europeiska kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Fondens föreslagna totala budget är cirka 234 miljarder euro i löpande priser.

Förordning om inrättande av Europeiska Konkurrenskraftsfonden COM(2025) 555⁵

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska konkurrenskraftsfonden, inbegripet det särskilda programmet för försvarsforskning och försvarsinnovation, om upphävande av förordningarna (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 och (EU) 2021/783 samt om ändring av förordningarna (EU) 2021/696, (EU) 2023/588 och (EU) [EDIP]

Kommissionens förslag innebär ett inrättande av en ny fond inom ramen för EU:s nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Inrättandet motiveras av att EU anses släpa efter inom flera strategiskt viktiga områden (innovations- och industrikapacitet, infrastrukturutbyggnad etcetera) och att detta påverkar EU:s konkurrenskraft negativt.

För att bland annat nå högre produktivitetstillväxt, minska EU:s strategiska beroenden, stärka omsättningen av forskningskapacitet till industriproduktion och säkra den gröna och digitala omställningen föreslås en enklare programstruktur. Fjorton individuella finansieringsinstrument sammanförs i en ram, med gemensam finansiering och ökad samordning, stärkt fokus på innovation, investeringar och industrikapacitet inom strategiska sektorer, samt en högre grad av strategisk ekonomisk styrning.

Konkurrenskraftsfonden struktureras längs fyra politikområden som återspeglar strategiska prioriteringar för konkurrenskraft och motståndskraft, med hög flexibilitet för att snabbt kunna möta nya utmaningar. Dessa områden är (med indikativ fördelning i löpande priser): 1) ren omställning och utfasning av fossila bränslen inom industrin (26,2 mdr euro), 2) hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi (20,4 mdr euro),

⁴ Europeiska kommissionen. *En konkurrenskraftskompass för EU*, 29 januari 2025.

⁵ [EUR-Lex - 52025PC0555R\(01\) - EN - EUR-Lex](#)

3) digitalt ledarskap (51,5 mdr euro), och 4) motståndskraft och säkerhet, försvarsindustri och rymd (125,2 mdr euro).

Fonden föreslås styras genom direkt förvaltning av kommissionen via arbetsprogram, med medlemsstatskommittéer i huvudsakligen rådgivande roller. En särskild rådgivande strategisk nämnd med representanter från berörda parter föreslås också inrättas. Fondens föreslagna styrning skiljer sig markant från sammanhållningspolitikens platsbaserade och delade förvaltning.

Fonden föreslås använda sig av flera olika ändamålsanpassade former av stöd (bidrag, lån, garantier med mera), där bidrag företrädesvis lämnas efter prestationsbaserad modell. Särskilda stödåtgärder (projektrådgivning, kompetensutveckling med mera) är budgeterade för små- och medelstora företag, ej allokerade till något specifikt politikområde. Kapital föreslås även mobiliseras genom finansiella instrument baserat på nuvarande InvestEU-program, och inkluderar EU-budgetgarantier till ett värde av högst 70 miljarder euro, med viss flexibilitet för kommissionen.

Kommissionens förslag väntas närmast behandlas av Europaparlamentet respektive EU:s ministerråd. Förhandlingar om EU:s långsiktiga budgetram 2028–2034 samt inrättandet av konkurrenskraftsfonden väntas pågå till 2027.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm ser positivt på Kommissionens ambition att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och välkomnar inrättandet av en kraftfull och strategiskt inriktad fond. Som aktör i en av Europas ledande innovationsregioner ser Region Stockholm fondens tematiska inriktning och ambition att koppla samman forskning och innovation med näringsliv, industri och konkurrenskraft som högst relevant. Områdena digitalt ledarskap, hälsa och bioteknik samt ren omställning korresponderar med Stockholmsregionens styrkeområden, vilket exempelvis manifesteras genom Life science-klustret "Capital of life" och IKT-klustret i Kista. Stockholmsregionen är väl positionerad att bidra till att uppfylla fondens mål och stärka hela unionens innovationsförmåga och resiliens.

Konkurrenskraftsfondens konstruktion

Region Stockholm framhåller att konkurrenskraftsfonden syftar till att stärka EU:s globala konkurrenskraft inte bör separeras från EU:s grundläggande mål att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, utan snarare dra nytta av synergier mellan ändamålen. Starka regioner, inklusive

storstadsregioner, kan agera tillväxt- och innovationsmotorer till gagn för andra regioner. Konkurrenskraftsfondens fokus på sektoriell excellens bör dra nytta av regioner med branschledande industri och leda till att insatser fokuseras på de satsningar som kan konkurrera globalt och därigenom stärka Europas konkurrenskraft.

Region Stockholm anser att det är avgörande för fondens möjligheter att skapa mervärde att den utformas till att omfatta hela innovationskedjan – från forskning och testbäddar till uppskalning, industriell tillämpning och marknad – och att även offentliga organisationer inkluderas. Det är i dessa miljöer som mycket av den banbrytande innovationen initieras, verifieras och slutligen når marknaden.

Konkurrenskraftsfondens styrning

Kommissionen bör i styrning och genomförande av fonden inkludera aktörer för hela innovationskedjan och inkludera offentliga aktörer, även regionala. Kommissionen bör även säkerställa att insatserna inriktas mot reella behov och främst syftar till att överbrygga hinder i kritiska skeden från forskning och utveckling till marknadsintroduktion och uppskalning, framför att prioritera stöd till redan marknadsmogna industrier och aktörer.

Ökad centralisering riskerar att innebära att de mervärden som skapas genom lokal och regional institutionell kunskap och kapacitet och som framgångsrikt tillvaratas inom platsbaserade innovationsekosystem genom bland annat regionala smart specialiseringsstrategier (S3) går förlorade. Detta då möjligheterna att agera långsiktigt, proaktivt och strategiskt baserat på regionala förutsättningar begränsas till förmån för mer centralt styrda processer.

Region Stockholm noterar att tidigare fokus på smart specialiseringsstrategier inom EU:s finansieringsstruktur har en mindre framträdande roll i konkurrenskraftsfondens utformning. S3-ramverket har framgångsrikt skapat synergier mellan näringsliv, akademi, offentliga aktörer och civilsamhället och bör även fortsatt ses som en bas för stärkt konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

Regionalt inflytande

Region Stockholm framhåller att regionerna har en nyckelroll i att omsätta EU:s industri- och innovationspolitik i praktiken. För att fonden ska få genomslag i hela unionen krävs samspel med nationella och regionala strategier och kapaciteter. Region Stockholm tvivlar på att det rådgivande

organ med medlemsstaternas representanter som föreslås bistå kommissionen är tillräckligt för att säkerställa detta.

Kommissionens ambition att samordna konkurrenskraftsfonden med de nationella och regionala partnerskapsplanerna inom sammanhållningspolitiken kan bidra till ökad samstämmighet, men måste utformas med försiktighet. Fonden bör fortsatt vila på excellens, kapacitet och strategisk relevans, inte på territoriella fördelningsprinciper.

Samtidigt kan sammanhållningspolitiken fungera som en hävstång för att bredda deltagandet i konkurrenskraftsfonden. Aktörer och regioner som byggt upp kapacitet genom regionalfonden eller socialfonden bör ges enklare tillgång till konkurrensutsatta instrument inom konkurrenskraftsfonden, så att strukturella investeringar blir en språngbräda mot ökad excellens snarare än ett parallellt system.

Förenkling, finansieringslogik och tillgänglighet för näringslivet

Region Stockholm välkomnar konkurrenskraftsfondens ambition att förenkla och slå samman regelverk för att underlätta för berörda parter. Förenklingen behöver dock ge reella effektivitetsvinster, sänka trösklarna för mindre resursstarka aktörer och vara anpassade till regelverk för andra fonder, inklusive sammanhållningspolitiken.

Region Stockholm välkomnar att fonden allokera särskilda resurser till rådgivning och stöd för små och medelstora företag, start-ups och scale-ups för att kunna delta i ansökningsförfaranden och ta del av finansiering. Det finns dock utmaningar med att kombinera en ökad centralisering av beslutsstrukturer med tillgänglighet till finansiering för mindre aktörer. Det finns anledning att lyfta risken för att mindre resursstarka aktörer (små- och medelstora företag, start-ups och scale-ups) i praktiken inte kan ta del av del av de instrument som konkurrenskraftsfonden är tänkt att finansiera. Detta då kunskap och kapacitet att hantera ansöknings- och rapporteringsförfaranden saknas i jämförelse med större företag och konsortier när processer centraliseras och anpassas till aktörer med större resurser.

Region Stockholm betonar även vikten av att stödfunktioner för mindre aktörer behöver inkludera ett lokalt och regionalt perspektiv. Kännedom om regionala förutsättningar och strategiska överväganden är både viktiga faktorer för att skapa förutsättningar för att finansierad verksamhet ska ge de mervärden som fonden eftersträvar, och för att skapa synergier med

andra regionala samhällsaktörer kring exempelvis infrastruktur, kompetensförsörjning och långsiktiga strategiska prioriteringar.

Region Stockholm betonar även att konkurrenskraftfonden måste utformas så att den verkligen stärker Europas innovations- och industrikapacitet. För att uppnå detta krävs att genomförandet inte blir alltför begränsat eller detaljreglerat, utan ger utrymme för excellens, risktagande och flexibilitet. Risktagandet måste dock bäras av fondens konstruktion – inte av de enskilda aktörerna – för att möjliggöra banbrytande innovation och investeringar med hög osäkerhet men stort samhällsvärde.

Ekonomiska konsekvenser

Beslut i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Remiss Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028-2034

Beslutsexpediering

1. Finansdepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-12-08